

Nr 132.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1954/55 till ersättning till städerna Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen, m. m.; given Stockholms slott den 26 februari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen begäres för budgetåret 1954/55 anslag å 60 000 kronor till ersättning till Göteborgs stad för vissa kostnader för folkbokföringen och anslag å 30 000 kronor till motsvarande ersättning till Malmö stad.

Vidare behandlas viss fråga rörande den ersättning, som stad med egen uppbördsförvaltning har att utgiva för vissa handlingar, som tillhandahålles sådan stad av länsbyrå för folkbokföringen.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler frågor angående *anslag för budgetåret 1954/55 till ersättning till städerna Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen, m. m.* samt anför därvid följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under sjunde huvudtiteln, punkterna 21 och 22, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

dels till Folkbokföringen: Ersättning till Göteborgs stad för vissa kostnader för folkbokföringen ett förslagsanslag av 62 000 kronor,

dels ock till Folkbokföringen: Ersättning till Malmö stad för vissa kostnader för folkbokföringen ett förslagsanslag av 31 000 kronor.

Sedan beredningen av dessa anslagsfrågor numera slutförts, anhåller jag att ånyo få anmäla desamma.

Ersättning till städerna Göteborg och Malmö.

Genom beslut av 1946 års riksdag erhöll Kungl. Maj:t riksdagens bemyndigande att med Göteborgs stad träffa avtal angående villkoren för det tryckande registrets för Göteborgs stad överförande å staden (prop. 1946: 340; SU 260; rskr. 483). Sedermera erhöll Kungl. Maj:t jämväl riksdagens bemyndigande att med Malmö stad träffa motsvarande avtal (prop. 1947: 213; SU 132; rskr. 251). I enlighet med de sålunda givna bemyndigandena undertecknades ifrågavarande avtal med Göteborgs stad den 6 och 12 december 1946 och med Malmö stad den 15 juli och 18 augusti 1947.

Enligt de till nämnda propositioner fogade utdragen av statsrådsprotokollet över finansärenden uttalade föredragande departementschefen, att ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att träffa ifrågavarande avtal torde få anses innebära jämväl ett bemyndigande att efter utgången av år 1948 träffa nya avtal, vari ersättningsbestämmelserna underkastades den jämkning,

som kunde föranledas av dåmera vunna erfarenheter. Häremot framställde riksdagen icke någon erinran. I avtalen har också intagits stadganden, enligt vilka avtalen efter utgången av år 1948 skulle ersättas med nya avtal. Några sådana har emellertid hittills icke kommit till stånd, utan de ursprungliga avtalen har successivt förlängts, varje gång för ett år, genom särskilda tilläggsöverenskommelser. De senaste dylika överenskommelserna avser år 1953 och har undertecknats med Göteborgs stad den 8 och 11 april och med Malmö stad den 30 mars samma år.

De ersättningar, som jämlikt avtalen utgår till städerna Göteborg och Malmö belastar följande förslagsanslag under sjunde huvudtiteln, nämligen Folkbokföringen: Ersättning till Göteborgs stad för vissa kostnader för folkbokföringen, vilket i riksstaten för budgetåret 1953/54 upptagits med 62 000 kronor, och Folkbokföringen: Ersättning till Malmö stad för vissa kostnader för folkbokföringen, vilket i nyssnämnda riksstat uppförts med 31 000 kronor. Vid oförändrade avtalsförhållanden kommer anslagsbelastningen under nu löpande budgetår, vilken avser ersättningar för år 1952, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 januari 1954 att uppgå å förstnämnda anslag till 58 365 kronor 70 öre och å sistnämnda anslag till 32 892 kronor 70 öre.

Genom beslut den 14 december 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt statistiska centralbyrån att inkomma med förslag till nya avtal med städerna Göteborg och Malmö rörande fördelningen av kostnaderna för de tryckande registrens förande i dessa städer. Till fullgörande av detta uppdrag överlämnade centralbyrån med skrivelse den 13 maj 1952 en promemoria med förslag till revision av de nu gällande avtalen. I ärendet avgavs efter remiss utlåtanden av länsstyrelserna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län efter hörande av Malmö stad respektive Göteborgs stad. I yttrandena från städerna framfördes vissa erinringar mot de av statistiska centralbyrån framlagda förslagen. Som följd härav erhöll centralbyrån den 22 maj 1953 Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa den ytterligare utredning, som på grund av städernas erinringar erfordrades för en bedömning av frågan om nya avtal med städerna i ifrågavarande ämne.

I skrivelse med förslag till anslagsäskanden till 1954 års riksdag under sjunde huvudtitelns folkbokföringsanslag grundade statistiska centralbyrån sina beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1954/55 bl. a. på gällande avtal och förbrukningssiffrorna för föregående budgetår. Enligt centralbyråns förslag skulle anslagen upptagas med oförändrade belopp, 62 000 respektive 31 000 kronor.

Sedermera har *statistiska centralbyrån*, i anledning av det uppdrag som ämbetsverket erhållit genom Kungl. Maj:ts förut nämnda beslut den 22 maj 1953, med skrivelse den 2 november 1953 överlämnat förnyade förslag till avtal med städerna Göteborg och Malmö angående fördelningen av kostnaderna för de tryckande registren för dessa städer. Dessa avtalsförslag har med vissa smärre jämkningar godtagits av städerna samt efter remiss lämnats utan erinran av länsstyrelsen i Malmöhus respektive Göteborgs och Bohus län.

Enligt de föreliggande avtalsförslagen skall de årliga kostnader, i vilka statsverket har att taga del, beräknas icke såsom för närvarande efter städernas faktiska självkostnader utan på en efter statsverkets självkostnadspris vid förandet av de tryckande registren hos länsstyrelserna bestämd kostnad för de tryckande registren i Göteborg och Malmö. Viss reducering skall ske av nu gällande statsbidragsprocent, varjämte den städerna sedan år 1944 tillkommande särskilda årliga ersättningen för visst bestyr med upprättande av stomme till inkomstlängd (avd. A) skall upphöra. Statsbidraget skall enligt förslagen utgå dels med ett fast årligt belopp, som avser årligen förekommande arbeten och som beträffande Göteborg angivits till 50 000 kronor och beträffande Malmö till 25 000 kronor, dels med särskild gottgörelse för vissa speciella arbeten. Till dylika hänföres — liksom enligt gällande avtal — uppläggningsarbeten samt därjämte i princip varje framställning av rekvirerad handling, som är fri från expeditionslösen, sålunda bl. a. sådana avskrifter av mantalslängd, vilka avgiftsfritt skall tillhandahållas politiska partier med representation i riksdagen. Ersättningsfrågan i sistnämnda stycke borde enligt uttalande av bevillningsutskottet vid 1950 års riksdag (BevU 1950: 29 s. 6) beaktas vid kommande avtalsuppgörelser med städerna. Såväl i denna fråga som i fråga om bidragsprocentens sänkning och vissa andra ersättningsfrågor sker en retroaktiv reglering av statsbidragen, vilken resulterar i tillgodohavande för Göteborgs stad om 6 300 kronor och för Malmö stad om 1 200 kronor.

Det retroaktiva avräkningsförfarandet avser enligt avtalsförslaget tiden intill den 1 januari 1953, för vilken tid bidragsfrågornas reglering därmed skulle vara definitiv. För att undvika att ytterligare år indrages i de retroaktiva avräkningarna föreslås, att de nya avtalen träder i tillämpning från och med nyssnämnda datum. Avtalen skall icke få uppsägas till tidigare dag än den 1 januari 1955. Från och med denna dag kan i anledning av utökad statlig användning av registren tillämpas omräknade årliga bidragsbelopp.

Enligt nu gällande avtal utbetalas statsbidrag för visst kalenderår efter den 30 juni efterföljande år. Nu föreliggande avtalsförslag innebär att det årliga statsbidraget skall utanordnas före utgången av juli månad under det år bidraget avser samt den särskilda gottgörelsen före den 1 maj därpå följande år. Det årliga statsbidraget för år 1953 ävensom ersättningarna till följd av den retroaktiva avräkningen borde utbetalas före den 1 juli 1954. Statistiska centralbyrån hemställer, att Kungl. Maj:t måtte utverka att härför erforderliga medel ställes till förfogande under innevarande budgetår.

Departementschefen. Som av det föregående framgår, har Kungl. Maj:t erhållit riksdagens bemyndigande att med den jämkning av gällande ersättningsbestämmelser, som numera vunna erfarenheter kan föranleda, med städerna Göteborg och Malmö träffa nya avtal angående villkoren för överföring av de tryckande registren för dessa städer å städerna. De av statistiska centralbyrån framlagda och av städerna med vissa smärre ändringar godtagna förslagen till nya avtal synes i och för sig kunna med

stöd av nämnda bemyndigande godkännas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande. Anledning till erinran från Kungl. Maj:ts sida gentemot förslagen torde icke föreligga. Emellertid torde ett godtagande av tidpunkterna för utbetalning av de olika ersättningarna enligt avtalsförslagen medföra sådana anslagsmässiga konsekvenser, att riksdagens yttrande i denna del synes böra inhämtas. Kungl. Maj:ts slutliga godkännande av avtalsförslagen torde i avvaktan härpå få anstå.

Med hänsyn till den vikt städerna lagt vid en snabbare utbetalning av ersättningarna än den hittillsvarande synes avtalsförslagen som av det nyss sagda framgår böra godtagas jämväl i förevarande hänseende. Härav följer att före den 1 juli innevarande år skall utanordnas städerna tillkommande årliga statsbidrag avseende år 1953 till ett sammanlagt belopp av 75 000 kronor ävensom ersättningar till följd av den retroaktiva avräkningen för tiden intill den 1 januari 1953 om tillsammans 7 500 kronor. Vidare har, enligt vad jag under hand erfarit, städerna hos statistiska centralbyrån inkommit med framställningar om särskild gottgörelse, avseende speciella arbeten under år 1953, till ett sammanlagt belopp av ca 6 000 kronor. Dessa framställningar prövas f. n. inom centralbyrån. I den mån ersättningar befinnes böra utgå, skall dessa utanordnas före den 1 maj innevarande år. Samtliga nu nämnda belopp torde, därest riksdagen icke framställer någon erinran däremot, få belasta vederbörande anslag i riksstaten för budgetåret 1953/54.

De å riksstaten för budgetåret 1954/55 erforderliga anslagen avse i första hand de fasta ersättningsbeloppen för år 1954, till Göteborgs stad 50 000 kronor och till Malmö stad 25 000 kronor. Därutöver torde så vitt nu kan bedömas medel böra beräknas för särskild gottgörelse dels för röstkort och avskrifter av mantalslängder i anslutning till 1954 års kommunalval, dels för vissa engångsarbeten föranledda av genomförandet av den allmänna sjukförsäkringen. Denna gottgörelse till städerna torde uppskattningsvis kunna angivas till 10 000 respektive 5 000 kronor. För nästkommande budgetår synes sålunda anslaget till ersättning till Göteborgs stad böra uppföras med 60 000 kronor och anslaget till ersättning till Malmö stad med 30 000 kronor.

Ett godtagande från riksdagens sida av vad nu anförts torde få anses innebära jämväl ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att, vid eventuellt skedd avtalsuppsägning, för tid efter den 1 januari 1955 med städerna Göteborg och Malmö ingå nya avtal med de jämkningar i ersättningsgrunderna, som därvid kan befinnas erforderliga.

Fråga rörande ersättning till statsverket för vissa längder m. m.

I detta sammanhang torde även få behandlas en fråga rörande beräkningen av viss ersättning, som stad med egen uppbördsförvaltning vilken icke för eget tryckande register har att utgiva till statsverket.

I proposition till 1946 års riksdag med förslag till folkbokföringsförord-

ning, m. m. berördes, bland annat, frågan om skyldighet för sådan magistratsstad, som har egen uppbördsförvaltning, att gottgöra statsverkets tryckningskostnader för längder och debetsedlar, vilka tillhandahålles sådan stad av länsbyrå för folkbokföringen. Föredragande departementschefen uttalade därvid, bland annat, att det principiellt riktiga torde vara, att de ifrågavarande magistratsstäderna betalar statens självkostnadspris. Detta pris kunde emellertid icke utan avsevärda svårigheter exakt beräknas. Av praktiska skäl borde därför beräkningen schematiseras och ersättningskyldigheten begränsas till de mera direkta kostnaderna, varvid för åstadkommande av förenkling endast blankett- och personalkostnaderna borde medräknas. (Prop. 1946: 255 s. 267.)

Mot vad föredragande departementschefen sålunda anfört framställde riksdagen icke någon erinran (Särsk.² U 1946: 1 s. 20; rskr. 447).

Med skrivelse den 13 maj 1952 framlade *statistiska centralbyrån* förslag till de ersättningar, som stad med egen uppbördsförvaltning hade att erlægga för längder m. m., avseende mantalsåren 1947—1951. Centralbyrån framhöll därvid, att sedan nyss återgivna uttalande gjordes läget i ett väsentligt avseende hade förändrats. Alltsedan år 1948 föres nämligen vid länsstyrelsernas folkbokföringsavdelningar en arbetsstatistik, som ger länsstyrelserna samma möjlighet att beräkna självkostnaderna för de tryckande registren hos länsbyråerna som de lokala skattemyndigheterna i Göteborg och Malmö har beträffande de för dessa städer förda registren. Vid sådant förhållande syntes anledning saknas att icke räkna med samtliga självkostnader även vid bestämmandet av den ersättning stad med egen uppbördsförvaltning bör utgiva för de längder och debetsedlar, som tillhandahålles staden av länsstyrelsen. Självkostnadspriset skulle därigenom i detta fall komma att i princip omfatta samma kostnadsposter som beaktats vid den avtalsmässiga regleringen mellan statsverket och städerna Göteborg och Malmö av kostnaderna för de tryckande registren för dessa städer.

I anslutning till vad som sålunda anfördes hade de av statistiska centralbyrån med ifrågavarande skrivelse föreslagna ersättningarna från städer med egen uppbördsförvaltning framräknats under hänsynstagande till — utöver personal- och blankettkostnader — jämväl kapital- och lokalkostnad samt kostnad för maskinparkens underhåll och vissa förbrukningsartiklar.

I ärendet avgavs efter remiss utlåtanden av rikets samtliga länsstyrelser med undantag för länsstyrelserna i Gotlands och Skaraborgs län ävensom av svenska stadsförbundet och berörda städer, 29 till antalet. *Flertalet länsstyrelser* lämnade därvid utan erinran statistiska centralbyråns förslag. Dock ansåg *länsstyrelsen i Värmlands län* att en tillämpning av det fulla självkostnadspriset icke skulle göras retroaktiv. *Länsstyrelsen i Uppsala län* förordade i första hand en begränsning till personal- och blankettkostnaderna, medan *länsstyrelsen i Jämtlands län* fann ifrågavarande handlingar böra tillhandahållas kostnadsfritt. *Svenska stadsförbundet* förklarade att de föreslagna ersättningarnas skälighet borde bedömas av de berörda städerna själva. Av *städerna* lämnade 13 stycken förslaget helt eller i föreva-

rande avseende utan erinran. Fyra städer yrkade att erhålla handlingarna helt gratis och två förordade frågans utredning genom svenska stadsförbundet; dessa sex städer framställde i sak dock icke någon erinran mot centralbyråns föreliggande förslag. Återstående tio städer yrkade under hänvisning till de ersättningsgrunder, som angivits i föredragande departementschefens förut angivna uttalande och lämnats utan erinran av riksdagen, att endast de direkta personal- och blankettkostnaderna skulle uttagas.

Genom beslut den 20 februari 1953 fastställde Kungl. Maj:t de ersättningar, som städer med egen uppbördsförvaltning har att erlægga till statsverket för längder och debetsedlar, som dessa städer under mantalsåren 1947—1951 erhållit från länsbyrå för folkbokföringen. Kungl. Maj:t fann sig därvid, med hänsyn till vad som förevarit vid ersättningsfrågans behandling vid 1946 års riksdag, förhindrad att beräkna ersättningarna på grundval av andra kostnader än personal- och blankettkostnader. Efter samma grunder har angivits även de ersättningar, som ifrågavarande städer jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 29 januari 1954 har att erlægga för handlingar, avseende mantalsåren 1952 och 1953.

Departementschefen. Såsom av det sagda framgår uttalades vid 1946 års riksdag, att det torde vara principiellt riktigt att de magistratsstäder, som har egen uppbördsförvaltning, ersätter statsverket dess självkostnader för de längder och debetsedlar, som tillhandahålles städerna av länsbyråerna för folkbokföringen. Då detta uttalande gjordes, förelåg emellertid betydande svårigheter att beräkna samtliga nämnda självkostnader. På grund härav förordades att i stället vissa schablonmässiga beräkningsgrunder skulle tillämpas. Dessa innebar, att ersättning skulle utgå endast för personal- och blankettkostnader.

Några svårigheter att bestämma statsverkets totala kostnader för tryckning av ifrågavarande handlingar föreligger emellertid ej längre. Härmed har motivet bortfallit för att i förevarande hänseende tillämpa nyssnämnda schablonmässiga beräkningsgrunder. För framtiden bör ersättning beräknas jämväl för övriga kostnader, såsom kapital- och lokalkostnad, kostnad för underhåll av maskinparken och kostnad för andra förbrukningsartiklar än blanketter. Den årliga merkostnad, som härigenom förorsakas berörda 29 städer, kan enligt vad statistiska centralbyrån under hand meddelat totalt uppskattas till i runt tal 60 000 kronor.

Hemställan.

Med hänvisning till vad jag i det föregående anført i fråga om ersättning till städerna Göteborg och Malmö hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande anslag, nämligen

Kungl. Maj:ts proposition nr 132.

dels till *Folkbokföringen: Ersättning till Göteborgs stad för vissa kostnader för folkbokföringen* ett förslagsanslag av 60 000 kronor,

dels ock till *Folkbokföringen: Ersättning till Malmö stad för vissa kostnader för folkbokföringen* ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ulf Thorselius.